

PAKOLAISNEUVONTA RY:N LAUSUNTO HE-LUONNOKSESTA

19.2.2016

Asia: Lausuntopyyntö SMDno-2015-1539, SM049:00/2015

I Yleistä

Pakolaisneuvonta kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnosvaiheessa.

Esityksellä rajoitetaan perheenyhdistämistä ulottamalla käytännössä toimeentulovaatimus kaikille. Muutos tarkoittaisi perustavanlaatuisen oikeuden rajaamista toimeentulon ja varallisuuden perusteella. Lisäksi toimeentuloedellytyksen taso on tällä hetkellä täysin kohtuuton eikä asetetuista toimeentulorajoista käytännössä poiketa koskaan. Esitys rikkoo Suomen kansainvälisiä velvoitteita asettamalla edellytyksiä, jotka tosiasiallisesti rajoittavat oikeutta perheenyhdistämiseen ja perhe-elämään. Oleskeluluvan edellytysten on oltava oikeasuhteisia ja kohtuullisia, jotta perhe-elämää ei rajoiteta tarpeettomasti eli ihmis- ja perusoikeusvelvoitteiden vastaisesti.

Perheenyhdistämistä koskevat säädökset ja käytännöt ovat tällä hetkellä niin tiukkoja, että ne estävät monen osalta mahdollisuuden viettää perhe-elämää. Aiemmin tehdyt ja nyt esitetyt tiukennukset kohdistuvat erityisesti kansainvälistä suojelua saaneisiin. **Monille jo pelkästään hakemuksen jättäminen on käytännössä mahdotonta.**

Pakolaisaseman saaneen perheenjäsenet ovat usein myös kansainvälisen suojelun tarpeessa. **Perheenyhdistäminen on keskeinen laillinen ja turvallinen reitti usein haavoittuvassa asemassa olevien perheenjäsenten, kuten naisten ja lasten pääsyssä kansainvälisen suojelun piiriin ja perheensä luo.**

Pakolaisneuvonta vastustaa toimeentuloedellytysten laajentamista.

II Toimeentuloedellytyksestä ja pakolaisille asetetusta määräajasta

Luonnoksessa esitetään toimeentuloedellytyksen ulottamista kansainvälistä suojelua saavien ja Suomen kansalaisten sekä Pohjoismaiden kansalaisten perheenjäseniin. Esitettyille muutoksille ei ole esitetty mitään hyväksyttäviä perusteita.

Luonnoksessa esitetään, että Suomessa pakolaisaseman eli turvapaikan saaneille ja kiintiöpakolaisille säädettäisiin kolmen kuukauden määräaika. Määräajan sisällä hakemuksensa jättäneille ei aseteta toimeentuloedellytystä. Jos hakemus jätetään määräajan jälkeen, koskee toimeentuloedellytys myös pakolaisia. **Pakolaisneuvonta vastustaa esitystä.**

Perheenyhdistämisdirektiivin tarkoituksena on turvata pakolaisperheiden yhdistäminen. Direktiivi säätelee minimiedellytyksiä, jota huonompaa lainsäädäntöä ei sallita. Esitetyt muutokset merkitsevät perheenyhdistämisdirektiivin minimiedellytyksen ottamista Suomen lakiin. Esityksessä ei ole esitetty perusteita heikentää Suomen lainsäädäntöä minimitasolle. Suomen lainsäädäntöön oltaisiin ottamassa lyhintä mahdollista, kolmen kuukauden määräaika. Esimerkiksi Belgiassa on säädetty vuoden pituinen määräaika.

Nyt esitetty 3 kuukauden määräaika hakemuksen jättämiselle on aivan liian lyhyt ottaen huomioon pakolaisten erityistilanne. Perheenjäsenet joutuvat matkustamaan usein toiseen maahan, koska Suomen edustustoverkko on harva. Hakijoille matka edustustoon on usein pitkä, vaarallinen ja kallis. Perheenyhdistämiseen vaaditaan usein asiakirjoja ja passi. Näiden hankkiminen on monille pakolaisille mahdotonta. Lisäksi hakemuksen jättäminen edellyttää laillista oleskeluoikeutta siinä maassa, jossa edustusto sijaitsee. Edustustoissa on useiden kuukausien jonot hakemuksen jättämistä varten. Näin ollen tällaisen määräajan asettaminen tarkoittaisi käytännössä toimeentuloedellytyksen ulottamista myös pakolaisaseman saaneiden perheenjäseniin.

On kiinnitettävä huomiota myös siihen, että kiintiöpakolaisten osalta määräaika ehdotetaan laskettavaksi siitä hetkestä, kun hakijalle ilmoitetaan päätöksestä ottaa hänet kiintiöön. Tämä tapahtuu aina ulkomailla, esimerkiksi pakolaisleirillä.

Pakolaisneuvonta katsoo, että mikäli toimeentuloedellytys vastoin näkemystämme ulotettaisiin koskemaan myös turvapaikan saaneiden ja kiintiöpakolaisten sekä toissijaista suojelua saaneiden perheenyhdistämistä niin asetettavan määräajan tulisi olla vähintään vuoden pituinen.

III Pakolaisaseman ja toissijaista suojelua saavien yhdenvertainen kohtelu

Komissio katsoo, että toissijaista suojelua saavan henkilön humanitaarisen avun tarve ei eroa pakolaisten tarpeesta, ja kehottaa jäsenvaltioita ottamaan käyttöön säännöt, joilla pakolaisille sekä väliaikaista ja toissijaista suojelua saaville henkilöille myönnetään samanlaiset oikeudet. Molempien suojeluasemien samankaltaisuus vahvistetaan myös ns. uudelleenlaaditun menettelydirektiivin (2011/95/EU) tekstissä osana yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää.¹

Esityksessä ehdotetaan muutoksia juuri perheen yhdistämisdirektiivin pohjalta, jolloin on otettava huomioon komission antama direktiivin soveltamista koskeva ohje, jossa on huomioitu yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän vaatimukset ja muutokset uudelleenlaadituissa direktiiveissä perheen yhdistämisdirektiivin antamisen jälkeen.

Pakolaisneuvonta katsoo, että Suomessa kansainvälistä suojelua saaneille tulee turvata yhdenvertainen oikeus perhe-elämään. Esityksessä ei ole esitetty syitä poiketa yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta ja saattaa kansainvälistä suojelua saaneita eriarvoiseen asemaan. Esitys on omiaan lisäämään turvapaikka-asioissa ns. statusvalituksia ja näin kuormittamaan myös tuomioistuimia.

IV Voimaantulosta

Lain voimaantulon osalta Suomen ja Pohjoismaan kansalaisen osalta toimeentuloedellytys ehdotetaan rajattavaksi siten, että oleskelulupahakemuksen jättäminen on ratkaiseva. Eli ne hakemukset, jotka jätetään ennen lain voimaantuloa, käsitellään vanhan lainsäädännön mukaisesti eikä toimeentuloedellytystä ole. Näin on säädetty myös pakolaisaseman osalta.

Toissijaista tai tilapäistä suojelua saaneiden perheenjäsenille toimeentulovaatimus ulotettaisiin kaikkiin, joissa ei ole ehditty tehdä päätöstä. Esitys tarkoittaisi sitä, että hakemuksen jättämisen jälkeen lisätään merkittäviä lisäedellytyksiä luvan saamiselle, jotka eivät ole olleet hakijan tiedossa hakemusta jätettäessä. Se sovelletaanko

¹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle oikeudesta perheen yhdistämiseen annetun neuvoston direktiivin 2003/86/EY soveltamista koskevista ohjeista 3.4.2014 (COM(2014) 210 final http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com%282014%290210_/com_com%282014%290210_fi.pdf)

lisäedellytyksiä olisi käytännössä myös kiinni viranomaisten käsittelyn nopeudesta/hitaudesta. Esitetty taannehtiva säädös on myös vastoin ennakoitavuuden edellytystä hyvän hallinnon takeena. Erityisesti ottaen huomioon, että on kyse oikeudesta perhe-elämään, perustavanlaatuisen perus- ja ihmisoikeuden rajoittamisesta, voimaantulosäännöksen osalta ei voida hyväksyä taannehtivaa soveltamista. **Pakolaisneuvonta vastustaa esitystä tältä osin ja katsoo, että myös toissijaista suojelua saaneiden osalta mahdolliset muutokset tulee kohdistaa aikaisintaan lainmuutoksen voimaantulon jälkeen tehtyihin hakemuksiin.**

V Lopuksi

Hallituksen esityksen luonnos on ristiriidassa myös hallituksen omien tavoitteiden kanssa. Toteutuessaan muutos poistaisi keskeisen hallitun ja laillisen reitin kansainvälisen suojelun tarpeessa olevilta. Myös luonnoksessa on todettu, että esitetyt muutokset tulisivat lisäämään perheenjäsenten turvapaikkahakemuksia. Eli käytännössä kansainvälisen suojelun saaneiden perheet joutuisivat lähtemään hengenvaarallisille reiteille salakuljettajien käsiin, jotta he voisivat viettää perhe-elämää ja pääsisivät tarvitsemansa kansainvälisen suojelun piiriin.

Hallitus on myös korostanut kotoutumisen merkitystä. Perheen merkitys ja perheenyhdistäminen on keskeinen edellytys onnistuneelle kotoutumiselle. Jatkuva huoli perheestä ja perheenyhdistämisen epäonnistuminen aiheuttaa ahdistusta ja masennusta monille. Tämä on myös tarpeetonta inhimillisen kärsimyksen aiheuttamista.

Edellä esitetyillä perusteilla Pakolaisneuvonta katsoo, että esitys tulisi hylätä.

19.2.2016

Elina Castrén
OTK, VT
Toiminnanjohtaja
Pakolaisneuvonta ry